

Slørugleprojekt Als

BJARNE NIELSEN og KLAUS DICHMANN

(With a summary in English: *The Barn Owl project on Als in southeastern Jutland*)

Indledning

Foranlediget af Kirkeugle-projektet, der viste, hvor dårligt det står til med denne art herhjemme, syntes vi i slutningen af 1996, at der skulle ske noget, så bestanden af Slørugle *Tyto alba* ikke skulle lide samme kranke skæbne. Det er nemlig gået stærkt ned ad bakke med bestanden herhjemme. I 1960 regnede man med ca 300 par, i 1970 med ca 150, i 1980 med ca 75, og i 1990 med ca 50 (Dybbro 1976, 1980; Kappeler 1991; Olsen 1992). I 1996 skønnede vi selv, at der kun var 30 par tilbage. Det var et vigtigt punkt for os at få afklaret, om denne tilbagegang var et resultat af, at Sløruglerne er blevet overset, eller om den er reel nok.

Vi lagde ud med at få noget offentlig omtale, både i de lokale aviser og i den lidt større *Jydske-Vestkysten* samt et interview i radioen. Det har altsammen givet ret god respons fra læsere og lyttere. Ganske vist kom reaktionerne på radio-udsendelsen især fra den anden ende af amtet og handlede om to ynglepar; oplysningerne blev givet videre til Peter Kjer Hansen, der kører et projekt i den midterste og vestlige del af amtet. Senere har vi dog selv besøgt det ene par og ringmærket 4 unger.

Projektet bliver støttet af DOF Sønderjylland, af DOFs Videnskabelige Udvalg og af Ornitologisk forening for Als og Sundeved, OAS.

Metoder og foreløbige resultater

Vi færdes især i vort primærområde, der omfatter Als (ca 330 km²) og Sundeved/Broager/Gråsten (170 km²), men kommer desuden i mindre grad i den østlige del af hovedlandet indtil en linie, der går 15-20 km vest for Åbenrå og ned til Gråsten.

I 1997 har vi checket i alt 197 lokaliteter, som i denne sammenhæng betyder en bondegård, en kirke eller et andet sted, hvor vi kan forvente at

finde Slørugler. Vi har undersøgt selve lokaliteten, men samtidig har vi også vurderet biotopen i umiddelbar nærhed, for der er ikke megen fidus i at finde en gård med optimale ind- og udflyvningshuller samt godt med halm på loftet, hvis gården ellers ligger så uheldigt, at uglerne flyver direkte ud over en landevej, når de forlader deres lade.

En anden ting, vi er påpasselige med at undersøge, er beboernes indstilling til at have ugler boende. Og på det punkt er vi blevet meget positivt overrasket. Så godt som alle steder er man utroligt glade for uglerne og er indstillet på at yde den indsats, der skal til for blot at få en chance for at tiltrække et uglepar.

Hver undersøgt lokalitet bliver placeret i en af 5 kategorier: 1) lokalitet med ynglende Slørugler i 1997; 2) lokalitet, hvor der er set Slørugler i 1997; 3) lokalitet, hvor der er set spor efter Slørugler; 4) lokalitet med optimale forhold for Slørugler; 5) lokalitet uegnet for Slørugler. Når vi finder en lokalitet af kategori 2, 3 eller 4 vurderer vi, om der skal sættes en redekasse op.

Uegnede lokaliteter (5). Af de 197 lokaliteter er en stor del uinteressante for vort projekt af en eller flere årsager. Det kan f.eks. være beboernes negative indstilling til ugler, manglende fourageringsmuligheder for Sløruglerne, for mange katte eller måske tydelige tegn efter mår; det kan også være manglende overvintringsmuligheder, eller gården kan være hermetisk lukket pga. angsten for, at SPF-grisene skal blive smittet med sygdom. I alt hører 105 af lokaliteterne til under denne kategori (Fig. 1).

Potentielle Sløruglelokaliteter (4). Denne gruppe omfatter lokaliteter, hvor vi ikke har set sikre tegn på Slørugler, men finder stedet optimalt for arten. F.eks. gode fourageringsmuligheder, måske med en lille dam i nærheden, gerne lidt åbne marker, halm på loftet, fine ind- og udflyvnings-

forhold, og sidst men ikke mindst en positiv indstilling fra beboerne. Denne gruppe omfatter 64 af lokaliteterne.

Lokaliteter med spor efter Slørugler (3). Med denne kategori er vi kommet et skridt nærmere på Sløruglerne, idet vi her har fundet sikre tegn på, at de er eller har været der: fjer og/eller rimeligt frisk gylp. Sløruglens fjer og gylp kan let genkendes. I alt er der 13 lokaliteter med sikre spor.

Lokaliteter, hvor der er set Slørugle (2). De sidste to kategorier er selvsagt de mest spændende. I den første af disse har vi set Slørugle på lokaliteten, men vi har ikke set sikre tegn på, at den yngler. På de 6 lokaliteter, der tilhører denne kategori,

har vi set i alt 7 Slørugler, men vi kan ikke udelukke, at nogle af dem er gengangere eller kommer fra de ynglepar, vi kender. Hannerne opholder sig jo som regel ikke i redekassen hos hunnen og ungerne om dagen, men finder gerne et andet sted at "overdage". Vi gør dog et forsøg på at individbestemme Sløruglerne ved at indsamle de fjer, vi finder rundt omkring.

Lokaliteter med ynglende Slørugler (1). Den sidste kategori omfatter så de lokaliteter, hvor vi med sikkerhed ved, at Sløruglen yngler, idet vi selv har set unger på stedet. Vi har haft mange sjove oplevelser med folk, der har fortalt om Slørugler, som siden har vist sig at være en anden art, så vi er kun 100% sikre, når vi ved selvsyn har bekræftet en iagttagelse.

Vi kan i flæng nævne den jæger, der plejer at jage 10-15 kærugler op af græsset, når han går tur med sin hund; den bonde, der havde en stor skovhornugle i sin lade; og ham der ved, hvor der bor en låddenbetet hornugle. Og lidt uden for uglernes række var der den jæger, der med sikkerhed kunne fortælle, hvor Havørnen rugede på Als, men hvor det så viste sig at være en Fiskehejre.

Vi har registreret 9 par rugende Slørugler i vort område, og det er resulteret i 30 unger. Desværre døde 6 af ungerne i en meget ung alder. Fire af disse var et kuld, som blev præderet af en mår ca 1 uge efter ringmærkningen. Hannen i det pågældende par tilhørte nominatracen *Tyto alba alba*, der hermed for første gang "officielt" er fundet ynglende i Danmark.

Af de 9 ynglepar ynglede 6 i redekasser, 1 i et (tomt) dueslag, 1 i bunden af en ubenyttet kornsilo,

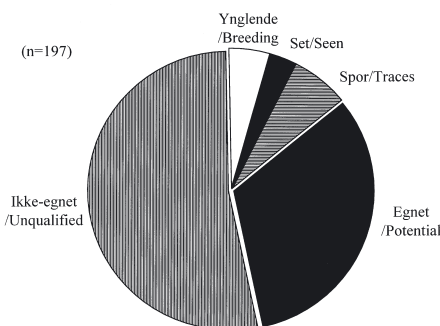

Fig. 1. Fordelingen af de 197 undersøgte lokaliteter på de beskrevne kategorier.

The distribution on 5 categories of the 197 examined localities.

og 1 i en tårnfalkekasse udvendigt på gavlen af en lade (ejeren har ophængt en rigtig sløruglekasse i nærheden, men den bruger Sløruglerne kun til at sidde på!).

Redekasser

Vi har hidtil sat kasser til Slørugler op på hanebjælker inde i laden ud fra den betragtning, at så var uglerne indendøre også om vinteren, hvor de er meget afhængige af at have mulighed for at søge føde indendørs. Det kan imidlertid være, at vi skal til at ændre praksis, idet vi har fået nogle gode råd fra *Landesverband Eulen-Schutz in Schleswig-Holstein*, som vi efterhånden har opbygget et godt samarbejde med. Gruppen har fungeret siden 1981.

Tyskerne sætter efterhånden alle kasser op indvendig i ladens gavl, med åbningen vendende ud i det fri. På denne måde skulle man undgå, at mår og kat præderer især de unge Slørugler. Af samme grund fraråder tyskerne at sætte et landingsbræt på kassen, fordi de mener, at brættet kun er til gavn for rovdysrene. For at tilgodese uglernes behov om vinteren laver tyskerne et ekstra hul i gavlen helt oppe under tagryggen, som Sløruglerne kan benytte, når de skal ind i varmen.

En anden ting, vi har lært, er, at man ikke bare skal sætte en kasse op, fordi man finder et ideelt sted. Nej, det er vigtigt at tage med i overvejelserne hvor langt der er til nærmeste kasse, idet de tyske erfaringer viser, at det er fornuftigt kun at have én kasse i hver landsby. Det kan godt være, at man kan få to par Slørugler til at yngle i samme landsby, men så bliver kuldene og ungerne overlevelseschancer mindre.

Summary

The Barn Owl project on Als in southeastern Jutland

In 1996 we initiated a project aiming at supporting and identifying means to safeguard the dwindling population of Barn Owls *Tyto alba* in Denmark, at that time estimated to consist of only about 30 pairs.

In 1997 we visited 197 localities on and around the island Als. 105 (53%) were categorized as uninteresting for our purpose, 64 (32%) were considered potential Barn Owl localities, 13 (7%) showed signs that Barn Owls had been present recently, at 6 (3%) one or more Barn Owls were actually seen, and at 9 (5%) we found breeding Barn Owls.

At promising localities we put up nest boxes for Barn Owls. In this we have had good advice from *Landesverband Eulen-Schutz in Schleswig-Holstein*, a group working with owls in northern Germany since 1981.

Referencer

- Dybbro, T. 1976: De danske ynglefugles udbredelse. – Dansk Orn. Foren.
 Dybbro, T. 1980: Truede danske fugle. – Dansk Orn. Foren.
 Kappeler, M. 1991: Uglere. – Skarvs Naturbibliotek.
 Olsen, K. M. 1992: Danmarks fugle - en oversigt. – Dansk Orn. Foren.

Antaget 25. august 1998

Bjarne Nielsen
 Æblehegnet 2
 6440 Augustenborg

Klaus Dichmann
 Hyldehegnet 27
 6400 Sønderborg

Foto: Erik Thomsen, Biofoto.